

Федотова Ганна Валеріївна,
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник,
начальник відділу ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID 0000-0002-7798-3143

ПОНЯТТЯ ТА МЕТА ПОКАРАННЯ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ

У статті визначено, що головною формою реалізації кримінальної відповідальності, її змістом є покарання. Розглянуто питання щодо мети та сутності покарання за кримінальні проступки. Обґрунтовано причини і зміст виникнення й використання покарання за кримінальні проступки. Виокремлено особливості, притаманні покаранню за кримінальні проступки. Встановлено, що покарання за кримінальні проступки має відповідати принципу справедливості й містити важливу складову – виховну мету інституту покарання.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, покарання, кримінальне правопорушення, злочин, кримінальний проступок, покарання не пов'язане з позбавленням волі, штраф, громадські роботи, арешт.

Кожне суспільство тією чи іншою мірою потребує утвердження законом правових цінностей, що можуть забезпечити безпеку людини. Статусу цінностей у праві можуть набувати різні факти і явища матеріального та ідеального характеру – матеріальні предмети і блага, суспільні відносини, людські вчинки, вольові феномени (мотиви, спонукання), ідеї, ідеали, соціальні інститути. Правовими зазначені цінності можуть бути лише завдяки основі права і правопорядку, що породжують ідеальне обґрунтування норми права, шляхом закріплення у правових нормах, визначаючи мету права та його інститутів. Тому правові цінності, як правило, відображені в чинному праві. Іншими словами, статусу цінностей у праві набувають ті принципи, цілі, ідеали, які пов'язані з людиною, її особистістю та за порушення яких настає відповідальність – застосовується покарання. Система покарань устанавлюється тільки законом про кримінальну відповідальність (ст. 51 КК України). Ця ознака системи наголошується панівним у сучасній кримінально-правовій доктрині принципом “немає покарання без вказівки про те в законі”. Одним з постулатів кримінально-правових засад будь-якої цивілізованої країни є незворотність покарання, яка обумовлюється тезою, “що жоден злочинець не має уникнути справедливого покарання”, іншим постулатом є принцип, “що жоден невинуватий не може бути покараний”.

Закріплення у кримінальному законодавстві відповідальності за скоєння кримінального проступку має узгоджуватись із загальними засадами призначення покарання, оскільки формулювання цих засад у законі та їх подальше засто-

вування судом визначатимуть справедливність призначеного на їх підставі покарання. І лише справедливо призначене покарання може забезпечити запобігання злочинності в цілому.

Головною формою реалізації кримінальної відповідальності, її змістом є покарання, але поняття кримінальної відповідальності ширше за покарання. Кримінальна відповідальність можлива як із застосуванням, так і без застосування покарання. А, отже, і кримінальна відповідальність поділяється на два види: з призначенням і без призначення покарання.

Щоб вивчити питання застосування покарання за кримінальні проступки, з'ясуємо сутність покарання, в чому полягає його призначення, причини і зміст виникнення й використання, а також його потенційні можливості щодо реалізації поставлених перед ним завдань.

Згідно зі ст. 50 КК України “покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого” [1]. Але обмежуватись у кримінальному покаранні лише мірою державного примусу вбачається не зовсім слушно. Крім того, такий підхід не відповідає й суті самого терміна “покарання”.

Кримінальне покарання, яке в цілому є тим засобом впливу на поведінку людей, що, зокрема, примушує до законотворчій поведінки, становить чи не головну ознаку кримінального покарання [2, с. 280]. Водночас у ст. 50 КК України йдеться і про такі цілі покарання, як запобігання вчиненню нових злочинних дій і виправлення особи, яка вже скоїла суспільно небезпечне діяння.

Сутність покарання проявляється у формі реагування держави на злочинну поведінку винного (засудження, осуд, правообмеження, накладені за вироком суду), аби через відповідний вплив зумовити в ньому позитивні зміни й унеможливити виникнення рецидиву. Саме це й відрізняє кримінальне покарання від іншої форми державного примусу, а також від інших заходів впливу та осуду. Залежно від кола осіб, яким може бути призначено певний вид покарання, усі вони поділяються: на загальні покарання без обмеження кола осіб, загальні покарання з обмеженням кола осіб та спеціальні покарання [2, с. 302–304]. Серед характерних ознак покарання – судимість, що відрізняє його від інших заходів державного примусу, але концептуально за кримінальні проступки передбачається відсутність судимості.

Зважаючи на цю характерну особливість – відсутність судимості за кримінальні проступки, І.В. Козич [3] і П. Л. Фріс [4, с. 186] пропонують для визначення реакції держави на вчинення карного проступку застосовувати термін “покута”. Тлумачиться це слово як покарання за вчинений злочин, провину, поганий вчинок тощо [5, с. 1030]. Але, на нашу думку, ця термінологія більш придатна для духовного ліку в боротьбі з гріхом.

Кілька альтернативних концептуальних моделей “відповідальності за проступок” і необхідність запровадження самостійного виду діяння в окремому законодавчому акті, який формуватиме самостійний вид відповідальності, відмінний від адміністративної та кримінальної, обґрунтовують науковці, серед них В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, О.В. Каплина, Ю.В. Гродецький, А.А. Байда. У своїх працях

вони окреслюють оптимальні шляхи впровадження кримінального проступку до законодавства України, пропонуючи розв'язання цієї проблеми на принципово інших засадах, які, на їх переконання, мають забезпечити гуманізацію кримінального законодавства та унеможливити неминуче й нічим не виправдане розширення меж криміналізації через установлення відповідальності за вчинення проступків у межах КК України [6; 7].

Відсутність судимості за кримінальний проступок спонукає вчених запровадити ще одну форму відповідальності – “кримінально-правове стягнення” [8, с. 193]. На підтримку такої позиції висловлюється Г.А. Карелова [9, с. 275] наголошуючи, що за злочини має наставати покарання, а вчинення кримінального проступку має передбачати застосування кримінального стягнення.

Сьогодні дедалі більше науковців підтримують позицію про введення поняття кримінального стягнення за вчинення кримінальних проступків. Так, цікавою є позиція Н.М. Мирошниченко, яка на підставі аналізу наукових думок і законопроектів щодо внесення змін до Кримінального кодексу України дійшла висновку, що мірою відповідальності за кримінальні проступки не може бути покарання, оскільки цей захід застосовується лише за вчинення злочину. Більш обґрунтованим і таким, що узгоджується з положеннями Конституції України, на її думку [10], є поняття “кримінальне стягнення”, під яким слід розглядати захід примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні кримінального проступку, й полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого і не тягне за собою судимості.

На наше переконання, відсутність судимості не має становити ознаки, тим паче основної, яка вказує на застосування окремої форми відповідальності за кримінальні проступки. Судимість не належить до ознак діяння, стан судимості має характер юридичного наслідку від настання відповідальності, а точніше – це та міра впливу, яка призначається судом, а не ознака самого діяння. Кримінальному проступку як діянню, безперечно, притаманний кримінальний характер. Крім того, шляхом запровадження кримінального проступку нормами Кримінального процесуального кодексу це діяння стало частиною поняття “кримінальне правопорушення”, викладеного в ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [11], що гарантує кожному обвинуваченому у вчиненні кримінального правопорушення право на справедливий суд. Таким чином, до цього діяння (кримінального проступку) мають застосовуватися положення з усталеної практики Європейського суду (починаючи зі справи “Озтюрк проти Німеччини” від 21 лютого 1984 р. № 8544/79, пп. 47–56, а також “Деміколі проти Мальти” від 27 серпня 1991 р. № 13057/87, пп. 30–35 та ст. 9 (3) і 14 Міжнародного пакту. У цих документах зазначено, що кримінальні обвинувачення стосуються дій, визнаних такими, що підлягають покаранню відповідно до внутрішнього кримінального права [12]. Поняття може також поширюватися на діяння, які є кримінальними за своїм характером, та санкції, що незалежно від своєї кваліфікації у внутрішньодержавному праві розглядаються як кримінальні через їх цілі, характер або тяжкість.

Цілі, характер, тяжкість санкції, а також обставини скоєного діяння впливають на визначення не лише виду відповідальності, а й міри покарання, такі постулати

урегульовано рішенням Конституційного Суду України щодо питань про призначення покарання, згідно з яким “покарання має перебувати у справедливому співвідношенні з тяжкістю та обставинами скоєного” [13]. А в міжнародно-правових актах також визначено, що кожна держава за вчинення злочинного діяння передбачає застосування таких санкцій, які відповідають ступеню небезпеки такого діяння [14].

Тому, вирішуючи питання стосовно форми відповідальності за кримінальні проступки, по-перше, необхідно зрозуміти ступінь небезпеки такого діяння та обставини скоєного діяння, по-друге, якої мети повинно досягти притягнення до відповідальності винної особи за скоєння кримінального проступку.

Доречним прикладом у цьому випадку є результати дослідження американського професора Колумбійського університету Вілларда Гейліна, який робить висновки про притягнення до кримінальної відповідальності за злочини осіб відповідно до рішення суду в США. Найчастіше, коли судді призначають покарання за тяжкі злочини, вони керуються метою утримати злочинця від вчинення нових злочинів, а у разі вчинення злочинів невеликої тяжкості, неповнолітніми та особами, які вчинили злочин уперше, метою покарання є ресоціалізація. Тобто таку особу засуджують до виконання певних соціальних реабілітаційних програм. У разі, коли вони успішно виконуються, особа звільняється від покарання, а якщо порушуються умови програми – до неї застосовується позбавлення волі [15, с. 84–85].

Тобто людина, яка скоїть кримінальний проступок (суспільно небезпечне діяння, яке не становить великої суспільної небезпеки, і шкода, заподіяна цим діянням, є зворотною), не повинна бути тяжко покарана шляхом позбавлення волі, покарання має лише обмежити її певні права і свободи. Слід надати можливість особі виправитися та відновити втрачену репутацію шляхом призначення покарання.

Наразі науковці та практики активно відшукують оптимальний баланс у використанні методів переконання, заохочення і примусу, аби покарання за кримінальні проступки відповідало тяжкості вчиненого діяння. Лейтмотивом при цьому має стати те, що кримінальні покарання за кримінальні проступки виконуватимуть запобіжну функцію (притягнення до відповідальності, призначення покарання і виконання заходів державного примусу до осіб, які вчинили діяння, що не мають великої суспільної небезпеки, не обтяжуючи особу настанням правових наслідків, судимістю).

Покарання за кримінальні проступки має на меті передбачати швидке відновлення соціальної справедливості, можливість виправлення засудженого та запобігання вчиненню нових злочинних діянь.

У цьому розумінні відновлення соціальної справедливості шляхом покарання засудженого здійснюється як до суспільства в цілому, так і до потерпілого зокрема. Соціальна справедливість у суспільстві відновлюється в можливих межах: держава частково відшкодовує заподіяну шкоду, застосовуючи штраф та інші види покарання; громадяни переконуються в тому, що їх права та інтереси захищаються і покарання забезпечується відповідно до закону, зважаючи на раціональні та соціально-психологічні міркування, тобто з огляду на гуманізм, відповідність, ефективність. Стосовно потерпілого соціальна справедливість відновлюється через

захист його законних інтересів і прав, порушених злочином. Щоб досягти цієї мети, покарання за кримінальний проступок має забезпечити можливість відшкодувати заподіяну шкоду і в імовірних межах – відповідність обмеження прав і свобод засудженого стражданням потерпілого, які він вимушено зазнав унаслідок вчиненого кримінального проступку.

Виправлення засуджених за кримінальні проступки розглядається як результат виконання покарання шляхом застосування засобів виховання особистості, прищеплення елементарних звичок і навичок поведінки в суспільстві: повага до людини, праці, норм і правил поведінки в суспільстві, а також передбачає використання будь-яких законних і розумних засобів позитивної зміни особистості.

Запобігання вчиненню нових злочинних діянь відповідає цілям загальної протидії злочинності і стосується тих осіб, які не притягувалися до кримінальної відповідальності. При цьому покарання залишається заходом реагування держави на кримінальний проступок, скоєний особою, без ізоляції такої особи від суспільства, але такий захід має застерігати та обмежувати її від можливості вчинення нового суспільно небезпечного діяння.

Так, 22 листопада 2018 року Верховною Радою України прийнято Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень” (№ 7279-д) (далі “ Закон” [16]. Чинності Закон набере з 1 січня 2020 року та введе в дію положення щодо урегулювання питання кримінальних проступків, наділяючи вказану категорію статусом одного з видів кримінального правопорушення, за яке передбачено кримінальну відповідальність. Відповідно до положень Закону “кримінальним проступком” є передбачене Кримінальним кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов’язане з позбавленням волі. Особливістю кримінальних проступків є те, що вони мають значно менший рівень суспільної небезпеки, ніж злочин, тому й покарання за них не пов’язане з позбавленням волі, оскільки цей вид є найсуворішим у загальній системі покарань.

Убачається, що сьогодні серед найперспективніших напрямів кримінальної політики – широке використання покарань без ізоляції від суспільства. І зумовлено це тим, що такі заходи є більш бажаними для суспільства (унеможливають десоціалізацію засудженого, а відповідно і не мають невідворотних негативних наслідків для особи, держави, суспільства в цілому, до яких насамперед після тривалих термінів ув’язнення призводить застосування позбавлення волі); вони, не розриваючи корисних соціальних зв’язків, дозволяють краще пристосовувати людей до праці; сприяють зменшенню кількості засуджених, які перебувають у місцях позбавлення волі, а отже більш ефективні для запобігання рецидиву; значно дешевші й не тільки матеріально, якщо зважати на соціальні, психологічні та моральні збитки, які завдаються як засудженому, так і його близьким; уможливають постійний позитивний вплив суспільства на засуджених, через, у тому числі, громадськість, і контроль за ними [17; 18, с. 332].

Зважаючи на викладене, вважаємо, що покарання за кримінальні проступки має відповідати принципу справедливості й неодмінно містити важливу складову –

виховну мету інституту покарання, оскільки сьогодні розглядається саме ця мета, а не жорстокість відплати за вчинене суспільно небезпечне діяння.

Крім того, особливостями, приманними кримінальному покаранню за кримінальні проступки, є те, що цей захід державного примусу визначатиметься кримінально-правовою нормою, в якій передбачатиметься відповідальність за кримінальний проступок; виключно за вироком суду призначатимуться покарання за кримінальні проступки; застосовуватимуться покарання винятково до осіб, винних у скоєнні кримінального проступку, які не притягувалися до кримінальної відповідальності за злочини; через покарання здійснюватиметься обмеження прав і свобод винної у кримінальному проступку особи без її ізоляції від суспільства; види покарання за кримінальні проступки недоцільно пов'язувати з позбавленням волі; не характеризуватимуться настанням специфічного кримінально-правового наслідку – судимістю; застосовуватимуться до неповнолітніх; від відбування покарання за кримінальні проступки неприпустиме звільнення з випробуванням або умовно-дострокове звільнення чи заміна не відбутої їх частини більш м'яким тощо.

Таким чином, аналізуючи сучасну систему кримінальних покарань, слід звернути увагу на те, що вона постійно розвивається завдяки проведенню новітніх досліджень із застосуванням притаманних кримінальному законодавству методів вивчення практики застосування кримінальних покарань. Запровадження інституту кримінального проступку певним чином стимулює зміни теоретичних уявлень стосовно системи кримінальних покарань шляхом розробки нових теоретичних поглядів стосовно сучасної системи покарань та статусу кримінальної відповідальності в цілому, в якому немає місця судимості як правовому наслідку кримінальної відповідальності.

Проблемні питання щодо визначення видів покарання за кримінальні проступки перебувають у стадії активної наукової розробки. Кожна з наявних наукових обґрунтованих систем видів покарання є дискусійною і потребує посиленої уваги вчених та аргументованих висновків.

Разом з тим, порівняльна суворість покарання є саме тим критерієм, який покладений в основу побудови переліку покарань за кримінальні проступки, до видів яких доцільно віднести нижчі ступені покарань, такі як штраф, громадські роботи та арешт. Така система покарань зумовлюється змінами соціально-економічних відносин, які відбулися в суспільстві останніми роками. У зв'язку із труднощами працевлаштування стає проблематичним реальне застосування виправних робіт, до безробітних не завжди можна застосувати штраф та інші покарання майнового характеру. Тому більш ефективними покараннями за кримінальні проступки убачаються арешт і громадські роботи.

В цілому засудження у кримінальних провадженнях про кримінальні проступки не впливатиме на реалізацію в майбутньому цієї особою своїх прав (наприклад на проходження державної служби тощо), оскільки щодо осіб, які скоюватимуть такі діяння, відсутня буде судимість.

А відсутність покарання у вигляді позбавлення волі за кримінальні проступки призведе до зменшення кількості осіб, які притягуються до позбавлення або обмеження волі, а принцип дієвості покарання за кримінальні проступки передусім

має забезпечуватися правильністю та справедливістю призначеного виду покарання відповідно до невеликої суспільної небезпеки діяння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.
2. *Александров Ю.В., Антипов В.І., Володько М.В.* та ін. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / Я.Ю. Кондратьєв (ред.). К.: Правові джерела, 2002. 432 с.
3. *Козич І.В.* Деякі відмінності карної провини від злочину. Матеріали інтернет-конф. ВГО “Асоціація кримінального права” та ІВПЗ НАПрН України (Київ, 10–15 черв. 2012 р.). URL: <http://ivpz.org/golovna-konferents> (дата звернення: 21.03.2019).
4. *Фріс П.Л.* Питання запровадження інституту карної провини. Основні напрямки розвитку кримінального права та шляхи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (Харків, 11–12 жовт. 2012 р.). Харків: Право, 2012. С. 186.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел]. К.; Ірпінь : Перун, 2009. 1736 с.: іл.
6. *Тацій В.Я., Тютюгін В.И., Каплина О.В.* и др. Ответственность за проступок: концептуальная модель. Вісн. Асоц. кримін. права України. 2014. № 1(2). С. 48–85. URL: http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/visnik_ug/2/05.pdf (дата звернення: 21.03.2019).
7. *Тацій В., Тютюгін В., Гродецький Ю.* та ін. Дискусійні питання встановлення відповідальності за проступок. Вісн. Нац. акад. правових наук України. 2014. № 2. С. 122–135.
8. *Куц В.М.* Впровадження кримінального проступку та кримінальної відповідальності юридичних осіб – важливі напрямки розвитку кримінального права України. Основні напрямки розвитку кримінального права та шляхи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (Харків, 11–12 жовт. 2012 р.). Харків, 2012. С. 193.
9. *Карелова Г.А.* Кримінальний проступок і кримінальна відповідальність: зміст термінопонять та їх співвідношення. Основні напрямки розвитку кримінального права та шляхи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (Харків, 11–12 жовт. 2012 р.). Харків, 2012. С. 275.
10. *Мирошниченко Н.М.* Правові наслідки кримінального проступку. Політика в сфері боротьби зі злочинністю: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 1–2 берез. 2013 р.). Івано-Франківськ, 2013. С. 185–188.
11. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листоп. 1950 р. Урядовий кур’єр. 2010. 17 листоп.
12. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права ООН від 16 грудня 1966 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 21.03.2019).
13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України положень ст. 69 КК України. Вісник Верховного Суду України. 2004. № 11. С. 34–38.
14. Конвенция Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности, принята резолюцией 55/25 Генеральной Ассамблеи от 15 нояб. 2000 г. URL: <http://www.un.org/russian/documen/convents/orgcrime.htm> (дата звернення: 21.03.2019).
15. Gaylin Willard. Partial Justice: A Study of Bias in Sentencing. New York: Vintage Books, 1975. 268 p.
16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від від 22.11.2018 № 7279-д. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63928] (дата звернення: 21.03.2019).
17. *Полубинская С.В.* Цели уголовного наказания. М.: Наука, 1990. 138 с.
18. *Шнайдер Г.И.* Криминология: пер. с нем. М.: Прогресс-Универс, 1994. 504 с.

REFERENCES

1. Kryminalnyi kodeks Ukrainy. “The Criminal Code of Ukraine”: Law of Ukraine of April 5. 2001 No. 2341-III. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2001. № 25–26. Art. 131 [in Ukrainian].

© Fedotova Hanna, 2019

2. *Aleksandrov Yu.V., Antypov V.I., Volodko M.V. ta in.* (2002) Kryminalne pravo Ukrainy: Zahalna chastyna: pidruchnyk. "Criminal law of Ukraine: Common part": textbook / Y.Yu. Kondratiev (Ed.). K.: Legal sources. 432 p. [in Ukrainian].

3. *Kozych I.V.* (2012) Deiaki vidminnosti karnoi provyny vid zlochynu. Materialy internet-konf. VHO "Asotsiatsiia kryminalnoho prava" ta IVPZ NAPrN Ukrainy (Kyiv, 10–15 cherv. 2012 r.). "Some differences of punitive guilt from crime". Materials of Internet conf. "Association of Criminal Law" and Institute of Criminal Law of the National Academy of Science of Ukraine (Kyiv, June 10–15, 2012). URL: <http://ivpz.org/golovna-konferens>. (date of application: 21.03.2019) [in Ukrainian].

4. *Fris P.L.* (2012) Pytannia zaprovadzhennia instytutu karnoi provyny. Osnovni napryamky rozvytku kryminalnoho prava ta shlyakhy vdoskonalennia zakonodavstva Ukrainy pro kryminalnu vidpovidalnist : materialy Mizhnarod. nauk.–prakt. konf. "Issues of introduction of the institute of punitive guilt. Main directions of development of criminal law and ways of improvement of the legislation of Ukraine on criminal liability": materials International. scientific-pract. Conf. (Kharkiv, October 11–12, 2012). Kharkiv: Pravo. 186 p. [in Ukrainian].

5. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy. "The Great Interpretive Dictionary of Modern Ukrainian" / [summary. and goal. ed. V. T. Stork]. K.; Irpin: Perun, 2009. 1736 p. [in Ukrainian].

6. *Tatsii V.Ya., Tiutiuhyn V.Y., Kaplyna O.V. ta in.* (2014) Otvetstvennost za prostupok: kontseptualnaia model. "The responsibility for the misconduct: a conceptual model". Visnyk Association of Criminal Law of Ukraine. No. 1(2). 48–85 pp. URL: http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/visnyk_yg/2/05.pdf (date of application: 21.03.2019) [in Ukrainian].

7. *Tatsii V., Tiutiuhin V., Hrodetskyi Yu. ta in.* (2014) Dyskusiyni pytannia vstanovlennia vidpovidalnosti za prostupok. "Discussion questions about establishing responsibility for the misconduct". Visn. Nat. Acad. law of Ukraine No 2. 122–135 pp. [in Ukrainian].

8. *Kuts V.M.* (2012) Vprovadzhennia kryminalnoho prostupku ta kryminalnoi vidpovidalnosti yurydychnykh osib – vazhlyvi napryamky rozvytku kryminalnoho prava Ukrainy. Osnovni napryamky rozvytku kryminalnoho prava ta shlyakhy vdoskonalennia zakonodavstva Ukrainy pro kryminalnu vidpovidalnist. "The introduction of criminal misconduct and criminal liability of legal entities are important directions of development of criminal law of Ukraine. Main directions of development of criminal law and ways of improvement of the legislation of Ukraine on criminal liability": materials International Research Practice Conf. (Kharkiv, October 11–12, 2012). Kharkiv. 193 p. [in Ukrainian].

9. *Karelova H.A.* (2012) Kryminalnyi prostupok i kryminalna vidpovidalnist: zmist terminoponiat ta yikh spivvidnoshennia. Osnovni napryamky rozvytku kryminalnoho prava ta shlyakhy vdoskonalennia zakonodavstva Ukrainy pro kryminalnu vidpovidalnist. "Criminal misconduct and criminal liability: the content of terms and their relation. Main directions of development of criminal law and ways of improvement of the legislation of Ukraine on criminal liability": materials International Research Practice Conf. (Kharkiv, October 11–12, 2012). Kharkiv. 275 p. [in Ukrainian].

10. *Myroshnychenko N.M.* (2013) Pravovi naslidky kryminalnoho prostupku. Polityka v sferi borotby zi zlochynnistiu. "Legal consequences of criminal misconduct. Crime Policy": All-Ukrainian Materials Research Practice Conf. (Ivano-Frankivsk, March 1–2, 2013). Ivano-Frankivsk. 185–188 pp. [in Ukrainian].

11. Konventsiiia pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 4 lystop. 1950 r. "Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 4 November 1950". Government Courier. 2010. November 17 [in Ukrainian].

12. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava OON vid 16 hrudnia 1966 roku. "United Nations International Covenant on Civil and Political Rights of 16 December, 1966. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043 [in Ukrainian].

13. Rishennia Konstytutsiynoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiynym podanniam Verkhovnoho Sudu Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy polozhen st. 69 KK Ukrainy. "The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional submission of the Supreme Court of Ukraine regarding the conformity of the Constitution of Ukraine with the provisions of Art. 69 of the Criminal Code of Ukraine". Bulletin of the Supreme Court of Ukraine. 2004. № 11. 34–38 pp. [in Ukrainian].

14. Konventsiiia Organizatsii Obiedinennykh Natsii protiv transnatsionalnoi organizovanoi prestupnosti, priniata rezoliutsiiei 55/25 Generalnoi Assamblei ot 15 noiab. 2000 g. "The United Nations Convention against Transnational Organized Crime, adopted by General Assembly resolution 55/25 of 15 November, 2000". URL: <http://www.un.org/russian/documen/convents/orgcrime.htm>. (date of application: 21.03.2019) [in Russian].

15. *Gaylin Willard*. (1975) *Partial Justice: A Study of Bias in Sentencing*. New York: Vintage Books. 268 p. [in English].

16. Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo sproshchennia dosudovoho rozsliduvannia okremykh katehorii kryminalnykh pravoporushen. "On Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine on Simplifying Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses": Law of Ukraine # 7279-e of 22.11.2018. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63928] (date of application: 21.03.2019) [in Russian].

17. *Polubinskaia S.V.* (1990) Tseli uholovnoho nakazaniia. "The objectives of criminal punishment". M.: Nauka. 138 p. [in Ukrainian].

18. *Shneider H.I.* (1994) *Kriminologhiia*: per. s nem. "Criminology: Per. with him". M.: Progress-Univers. 504 p. [in Russian].

UDC 343.232

Fedotova Hanna,
Doctor of Juridical Sciences, Senior Researcher,
Head of the Department, State Research Institute
MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine
ORCID 0000-0002-7798-3143

CONCEPT AND PURPOSE OF PUNISHMENT FOR CRIMINAL OFFENSES

The article notes that in criminal law, the consolidation of liability for a criminal offence must be consistent with the general principles of sentencing, since the formulation of these principles in the law and their subsequent application by the court determine the fairness of the punishment imposed on the basis of them. And only a fair punishment can ensure the prevention of crime in general.

Accordingly, the Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine regarding the simplification of pre-trial investigation of certain categories of criminal offences" 22.11.2018 No. 7279-d, the definition of "criminal offence" is provided in the Criminal Code for an act (act or omission), for the commission of which the main penalty is a fine of not more than three thousand non-taxable minimum incomes of citizens or other punishment not involving deprivation of liberty, primarily, it provides for the imposition of penalties for criminal offences as a means of rapidly restoring social justice, allowing for the correction of the convicted person and preventing the commission of new criminal acts.

In this vein, social justice is restored through the punishment of the convicted person to society as a whole and to the victim in particular. Social justice in the society is restored in possible limits: the state partially compensates the caused harm, applying the penalty and other kinds of punishment; citizens are convinced that their rights and interests are protected and punishments are provided according to the law, despite rational and socio-psychological reasoning, that is taking into account humanism, conformity, efficiency. Concerning the victim, justice is restored through the protection of his legitimate interests and rights violated by the crime. The penalty for a criminal offence must compensate for the harm caused and, to the extent possible, ensure that the restriction of the rights and freedoms of the convicted person as a result of the criminal offence committed is proportionate.

© Fedotova Hanna, 2019

DOI (Article): <https://doi.org/10.36486/np.2019.3.17>

Issue 3(45) 2019

<http://naukaipravohorona.com/>

Thus, today, among the most promising areas of criminal policy, penalties are widely used without isolation from society. This is due to the fact that such measures are more desirable for the society (it is impossible to dissocialize a convict and, consequently, do not have inevitable negative consequences for the person, the state, society as a whole, which, first of all, is caused by the use of imprisonment after a long period of imprisonment); they do not break useful social ties and allow for better adaptation of people to work; they help to reduce the number of convicts in detention facilities, and, consequently, are more effective in preventing recidivism; it is much cheaper and not only materially, taking into account the social, psychological and moral losses inflicted on the convict and his or her relatives; they make a constant positive impact of society on the convicts, among other things, the public, and control over them.

Taking into account the abovementioned, we believe that the punishment for criminal offenses should comply with the principle of justice and necessarily contain an important component - the educational goal of the institution of punishment, because today it is this goal that is considered, and not the cruelty of retribution for a socially dangerous act.

Keywords: criminal responsibility, punishment, criminal offence, crime, criminal offense, punishment not connected with imprisonment, the penalty, public works, arrest.

Отримано 21.08.2019